

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

ד' מיתות אבל פירושו דהכא דיליף לה מצעמיו לא מלינו זשום מקום ול"ע ד':

ח"א דף טו ע"א א"ל רבי יהושע אני א"ל כו'. לפי שהוא היה נמנה רבי עקיבא ששמו ואחריו ראצ"ע שהוא היה נמנה לנשיא ואחריו רבי עקיבא ששמו כשם הגדולים כדקאמר לקמן ששמן הולך מסוף כו' ולפי שהיה רבי יהושע בן נחניא גדול מהם בשנים שהוא היה מתלמידי ריב"ז זמן הבית משא"כ ראצ"ע שנתמנה לנשיא בן י"ח שנה אחר החורבן כמ"ש התוס' פרק צמנה צהמה ה' וכן רבי עקיבא היה זמן בן כווצבא צבימר אחר החורבן כמה שנים וע"כ כשצאו לפניו צלי שאלה לרבי יהושע מי הוא תפסו והושיבו שגראה שהיה מכירו כבר זמן הבית כדקא"ל יש לו בן לעזריה צבימר כו' דרבי דוסא זקן גדול היה כדמוכח לקמן אבל לראצ"ע ולרבי עקיבא לא הכיר ולא הושיב עד ששאל עליהם מי הם גס לרבי יהושע ולראצ"ע הושיב צבצוד על מטה של זהכ לפי שזה היה נשיא וזה היה אצ"ד ולא כן לרבי עקיבא אע"ג שסיפר שצבצוד כדלקמן היה נחשב צעיניו כתלמיד גס שהיה תלמידו של רבי יהושע: **וזהו קרא על ראב"ע המקרא הזה נער הייתי גו'.** זמן עזריה אצ"ד וגם זקנתי עתה זמן צנו ר"א ולא ראיתי לדיק נעזב הוא עזריה וזרעו מצקש לחם הוא צנו ר"א וע"ש שזריה וצנו ר"א עשירים גדולים היו כדמוכח פרק צמנה צהמה ה' ולר' עקיבא אמר אהה הוא (רבי) עקיבא בן יוסף גר דק מצני צניו של סיסרא כמותך ירבו צישראל ולא מן הגרים שיזכו צני ישראל לכך ולא גרים הצאים מעוצדי כוכבים: ואמר התחילו מוסבבים

דף טו ע"ב גמ' נהי נמו דממוזר לא הוא פגום כו'. למאי דצעי למימר השתא דעשו צ"ש ואצני לרות דצ"ש לז"ה קאמר מחיירא אני משום דפגום מיהא הוא אין לפרש נמי הא דקאמר מעיד אני לכס כו' שהם צני לרות שהם כהנים גדולים אצני לרות דצ"ש דא"כ ה"ל עדותו לסתור דצ"ו דקאמר מחיירא אני משום דפגום הוויין אלא דל"ל דללדדין קתני מחיירא אני אצני לרות דצ"ש לז"ה דפגום מיהא הוויין ומעיד אני לכס אצני לרות דצ"ה לז"ה דלאו פגומין הן כדמסיק דליכא למילף מאלמנה לכ"ג וק"ל: **בפרש"י בד"ה היא עצמה מתחללת כו' דכתיב לא יחלל זרעו בעמיו ועמיו היינו אשתו עב"ש.** אבל לקמן צפרק החולץ דף מ"ד פרש"י שכן היא עצמה מתחללת כו' דכתיב לא יחלל זרעו ולא כתיב לא יחל ומשמע צ' חילולין אי' לו וא' לה כו' וכן פרש"י צפ"י יוחסין א' וצפרק ד' מיתות ב' דף נ"א וכתב שם מהרש"ל דזה לא היה ולא נצרא אלא דצפרק י' יוחסין דף ע"ז ילפינן לה בצרייתא מלשון חילול דמשמע מי שהיה כשר ונתחלל כו' ע"כ תוכן דצ"ו ונעלם מעיני הרב סוגיא דפ"ק דתמורה ג' דצהדיא אמרינן התם נימא קרא לא יחל מאי לא יחלל אי' לו וא' לה והיינו כפרש"י צפרק החולץ וצפרק

מהדורא בתרא

צוה, דאימא דהך קושיא היא תירוץ של הראשונה, דלהכי אינטרין קרא צעמוני ומואצי כו' למילף מניה, מדאצטריך קרא צעמוני כו' ול"ל קרא, דהא אחי מק"ו דאלמנה אלא דאחי למידק הא כיוצא בהן דהיינו יצמנה לשוק לא מתחלל. ואף על גב דקרא אינו חוזר לגופיה, אין לחוש צוה. דכה"ג כתבו התוס' ה' לר"י בן גורי דלא אינטרין קרא צמחור גרושתו היא תועבה ואין צינה תועבה, אלא למידק מיניה צימנה לשוק דצינה תועבה. וי"ל דהכא ליכא למידק מדאצטריך קרא דלא ילף מק"ו שמתחלל, דאימא מלתא דאחי צק"ו טרם וכתב לה קרא ודו"ק: * בא"ד דמתחללת בביאת גר צעמוני כו' התם מקרא דריש כו' עב"ש. הוא מגומגם, דמשמע מדצריהס דמקרא דכי תהיה לאיש זר דרוש צגר צעמוני דמתחללת משום איסור חללה, וא"כ חקשי צצא על אחותו דזונה משוי לה ולא משוי לה חללה, הא מהאי קרא דכי תהיה לאיש זר גו' נדרוש גס צצא על אחותו דמשוי לה חללה, דהא אחותו נמי צכלל זר אללה מעיקרא הוא ה'. ועי' צמ"ש צדושינו פ' י' יוחסין ט' לדעת רוב הפוסקים דצשום דוכתא ליכא איסור חללה אלא מאיסור כהונה, והא דמצינן נמי גר צעמוני כו' מכי תהיה לאיש היינו משום איסור זונה ולא חללה: * בא"ד ומיהו י"ל דדוקא ר' יהודה אית ליה כו' במה הצד מאיסור כהונה כו' עב"ש. ול"ל לר' יהודה דקושטא דיצמנה לשוק מתחללת צציאה דילף צמה הצד, וילפינן נמי ק"ו דצנה פגום, דהא ליכא למיפרך מה לאלמנה כו'. וק"ק דא"כ מי הכריחם לדחוקי דר"י בן גורי לעיל, דאימא דצצר כר"י דיליף שהיא מתחללת צמה הצד. ואפשר שצוה כוונתו לעיל צמירון קמא דלית ליה פירכא דמה לאלמנה כו' ודו"ק:

עכ"ל. לא ידעתי הכרע מזה, דודאי מצניו הנ"מ צכה"ג. גס תירוץו לקיים גירסת הספרים הוא דחוק, ואין להאריך, כי לפי הנראה דלגירסת ר"ח נמי אין כאן קושיא. דהא דקאמר תלמודא ומאי אולמיה דהך מהך כו', לא קאי אצדכי המתוך, דודאי הוא מחזיק התירוק דאפילו למ"ד לא עשו אית לן למימר ע"כ אודעי מודעי להו. אלא דצא ליישב למ"ד עשו, ל"ל דתני צמחני תרמי חדא לענין לרות דלא נמנעו זה מזה, וחדא לענין טומאה וטהרה דלא נמנעו זה מזה. דלמ"ד לא עשו ניחא דלא שמעינן מרישא דאהבה ורעות וטהרה זה מזה. והוא אודעי מודעי להו. אבל למ"ד עשו ל"ל דתנא צסיפא, כיון דמרישא נמי ע"כ שמעינן ליה דאודעי מודעי להו. וקאמר דאולמני ליה הסיפא, דמרישא ס"ד דלרה קלא אית לה, ולא שמעינן מינה דאודעי מודעי אי לאו הסיפא:

* דף טו ע"ב גמרא וא"ל צרות מתיירא אני בני צרות כו'. ק"ק כיון דקאמר להו צני לרות דצ"ה לז"ש אינו פגום, היאך לא היה מחיירא לומר לרות מחיירא אני, דע"כ דרזנו מחיירא אני לומר דהלכה כצ"ה, ומשוי להו צני לרות דצ"ש פגום, דצני לרות דצ"ה לז"ש הא קאמר דמעיד אני שאינן פגום. ויש ליישב דלתלמידיו צנעא קאמר הכי דמתיירא אני וק"ל: * תד"ה א"ל איני אוב"ב כו' ובגדי פרושים מדרם לאוב"ב תרומה כו' עב"ש. לא הוה צריכי לכך, אלא כיון דרבי דדוק ודאי פרוש היה וצגדי ע"ה מדרם לפרושים: * בד"ה מזה לא למנה כו' וקשיא דגהי דמבי תהיה כו' גי' בק"ו שתתחלל כו' ועוד דדחקינן כו' ת"ל מהאי ק"ו כו' עב"ש. יש לעיין

חכמת שלמה

הנהרות
בד"ה יש תנאי כו' מותרת ואחרים כו' הד"א: תוס' בד"ה עירוב מקואות כו' זו לזו ומפסיק הכותל משמע כו'. כנ"ל:
דף טו ע"ב רש"י בד"ה צריכא כו' מכשיר בשמן ומ"ה נקבו כדי שיצא כו'. כנ"ל: תוס' בד"ה מזה לא למנה כו' או מאלמנה או מחלל כו'. כנ"ל:
דף טז ע"א רש"י בד"ה וקדושה ראשונה כו' בשביעית הס"ד: בד"ה הכתמים שנמצאו בבגדים הס"ד: בד"ה שהם גרים ודמם מטמא הס"ד:
קרתנא שמכר לירושלמי שקרתנא הוא בן כפר כלומר בן כפר אינו מיוחס וחסוב:

חידושים
שהיה לה ג"כ בן קטן כגן חמש ולא היה יכול לפרוש מאמו וק"ל: תוס' בד"ה ונהג כו' וחלק המעשר לעניים כו'. נ"צ דאי לאו הכי היה צריך צפעס השניה להרצות ין צמעשות והמרצה צמעשותיו הן מקולקלין ומש"ה פי' כה"ג. שוב מצאתי בגליון תוס' דפ"ק דר"ה בן ממש כדברי:
דף טו ע"ב תוס' בד"ה צריכא כו' לא גזרו על המסיקה. נ"צ פי' למסוק צטהרה כמו שגזרו על צני לנזור היין צטהרה: בד"ה מה לא למנה כו' נילף בק"ו שתתחלל כו'. נ"צ כאן שייך וצתחולץ נמי יליף כו' וקאמר וכי מימא כו' דצא עליה עשאה זונה ול"ל טעם דעשאה זונה היא גופא מתחלל ועוד דלחינן לקמן כו'. כנ"ל:
דף טז ע"א גמ' אמרו מי ילך כו' צרת הבת אסורה לן כו'. נ"צ שנשאת לכהן ירושלמי: שם קרתויי פסולים. נ"צ צ"ל על דרך שאמרינן צשביעית מן קרתנא שמכר לירושלמי שקרתנא הוא בן כפר כלומר בן כפר אינו מיוחס וחסוב:

מהר"ם

דף טו ע"ב תוס' ד"ה אמר לי וכו' עד ולר"י נראה דודאי ידע ביה ר' יוחנן וכו'. בן דגם לפי ר"י ע"כ צריך לשנויא קמא דהא לפי ר"י יש לדקדק יותר במה דן רבי יוחנן את רבי צדוק שקנה החבית מעם הארץ אלא ודאי גם לדידיה צ"ל שדן אותו משום שהוא תלמיד ב"ש וס"ל דא"צ לנקוב ולכך לא חשש לקנותו מעם הארץ ולא הוסיף ר"י אלא שלפי רש"י צ"ל שהיה ר' יוחנן חושש מן הספק שמא לא היה נזהר רבי צדוק ממגע ע"ה ולר"י לא היה חושש מן הספק אלא דודאי ידע ביה וכו':
דף טז ע"א תוס' ד"ה בני צרות וכו' עד וא"ת לשמואל דמספקא ליה וכו'. ר"ל ומה מספקא ליה תפשוט מהכא דאין תופסין דאי תופסין

למידק דביבמה מן השוק בניה תועבים. ר"ל והיכי איכא למפשט מבני צרת דב"ה דהוו בני יבמה לשוק לב"ש דלמא אע"ג דבני יבמה מן השוק כשרים יש לפסול בני מחזיר גרושתו מטעם דכתיב בה טומאה או משום דכתיב בה תועבה וא"נ בני יבמה לשוק וכו'. ר"ל וי"ל ג"כ אפכא א"נ בני יבמה מן השוק פסולין בני מחזיר גרושתו כשרים מדקדוק היא תועבה ואין בניה תועבים ואיכא למימר וכו'. כמו ועוד ר"ל ואיכא נמי לומר דהיא תועבה לא אצטריך לגופה להכשיר בני מחזיר גרושתו אלא למידק מיניה דביבמה לשוק בניה תועבים כמו שכתבו התוס' בדבור זה לעיל: ד"ה עירוב מקואות וכו' עד רבי יהודה אומר חלוף הדברים. פי' נסדק לשתי אין מצטרף ונסדק לערב מצטרף:

הנהרות והערות

וכ"ת, ע"ע בדבריו שם על רש"י ד"ה חללה. ין צ"ל היה בפעם השניה מרבה במעשרות (דבש תמר). כן דף יד ע"א בד"ה ונהג בהגה"ה. לן צ"ל צרת הבת מותרת כן מפורש ביש"ש שהיה לו כן הגירסא בגמ' וע"ז מפרש שנשאת לכהן פירוש לפירושו אפילו אם נחלצה מהיבם יכולה להנשא לכהן שהחליצה אינה כלום (דבש תמר). מן דמאי פ"ו מ"ד. בן בדפוי"ר נוסף "נראה".

אן קדושין דף עה ע"א ד"ה מכהן גדול. בן סנהדרין דף נא ע"א בד"ה פסלה. גן דף ה ע"ב. דן ע"י מחנה אפרים, חוסן ישועות ושער המלך פי"ט מהלכות אסורי ביאה הלכה ג'. הנהרות בן אריה נדה דף סט סוף ע"ב על דברי רש"י שם וצוהר לבנין. הן שבת דף נד ע"ב ד"ה היה מעשר. הן שבת דף נד ע"ב ד"ה היה מעשר. הן דף יד ע"ב ד"ה נעשה. הן וע' קובץ הערות סי' מד סק"י שהעתיק קושייתו ודן בה. טן קידושין דף ע"ז מהרש"א ד"ה

זנורם להם לזהתפרין יותר ברשעים ולהלל ה' להוסיף על הטאתם פשע .
הנה ככיוצא בזה אינו מן החסידות אלא לשתוק . וכך אמרו ז"ל (נמוח
כפ) כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר את שאינו נשמע .
ראה פשוט הוא שראוי לכל אדם להיות מקדים ורין לדבר מצוה ולהשתדל
להיות מן העוסקים בה . אך הנה לפעמים יוכל להולד מזה מריבה שיותר
תתבזה המצוה . ויתהלל בה ש"ש ממה שיתכבד . ככיוצא בזה ודאי
שהייב החסיד להניח את המצוה ולא לדרוך אהריה . וכן אז"ל בענין
הלויים ז"ל (כמדבר רכ"ט פ"ה) מפני שהיו יודעים שכל מי שמוען בארון שברו
מרכבה . והיו מניחין את השלחן והמנורה והמזבחות וכלן רצים לארון ליטול
שבר . ומתוך כך היה זה מריב . ואומר אני טוען כאן . וזה מריב ואומר
אני טוען כאן . ומתוך כך היו נהגין קלות ראש . והיתה השכינה פוגעת
בהם וגו' . הנה הייב האדם לשמור כל המצות בכל דקדוקיהם לפני מי
שיהיה ולא יירא ולא יבוש . וכן ה"א (מל"ט ק"פ) ואדברה בעדותיך נגד
מלכים ולא אבוש . וכן שנינו הוי עז כנמר וגו' . אמנם גם כזה צריך הילוך
והבחנה כי כ"ז נאמר על גופי המצות שהייבים אנהנו בהם הובה נמורה
שבהם ישים פניו כהלמיש . אך יש איזה תוספות חסידות שאם יעשה אותם
האדם לפני המון העם ישחקו עליו ויתלוצצו . ונמצאו חוטאים ונענשים
על ידו . והוא היה יכול להניח מלעשות הדברים ההם . כי אינם חובה
מוהלפת . הנה דבר כזה ודאי שיותר הנון הוא להכיר שיניההו משיעשהו .
(מ"כ"ו) והצנע לכת עם אלהיך . וכמה חסידים גדולים הניחו ממנהגי
חסידותם בהיותם בין המון העם . משום דמחוי כוהרא . כללו של דבר
כל מה שהוא עיקרי במצוה יעשהו לפני כל מלעיג . ומה שאינו עיקרי
והוא נורם שהוק והיתול לא יעשהו נמצאת למד שהבא להתחסר חסידות
אמיתי צריך שישקול כל מעשיו לפי התולדות הנמשכות מהם . ולפי
התנאים המתלויים להם לפי העת לפי החברה לפי הנושא ולפי המקום .
ואם הפרישה תוליד יותר קידוש ש"ש וג"ר לפניו מן המעשה יפרוש ולא
יעשה . או אם מעשה אחד במראיתו הוא טוב . ובתולדותיו או בתנאין
הוא רע . ומעשה אחד רע במראיתו וטוב בתולדותיו . הכל הולך אחר
ההיתום והתולדה שהיא פרי המעשים באמת . ואין הדברים מסורים אלא
ללב מבין ושכל נכון . כי א"א לבאר הפרטים שאין להם קץ . וה' יתן הכמה
כפיו דעת ותבונה . ומעשה דר' מרפון יוכיח שהחמיר להטות כב"ש וא"ל
כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה . אע"פ שמחמיר היה .
וזה שענין מחלוקת ב"ש וב"ה היה ענין כבוד לישראל מפני המחלוקת
הגדולה שרכתה ביניהם . וסוף סוף נגמר שהלכה כב"ה לעולם . הנה
קיומה של תורה שנמר דין זה ישאר בכל תוקף לעד ולעולמי עולמים ולא
יחלש בשום פנים שלא תעשה תורה חסולום כשני תורות . וע"כ לדעת
המשנה הזאת יותר חסידות הוא להחזיק כב"ה אפילו לקולא מלהחמיר

מסלת פרק כ נא ישרים לא

בבית שמאי • וזה לנו לעינים לדמות אי זה דרך ישכון אור כאמת ובאמונה לעינות הישר בעיני ה' :

מסות חשים

ופריך ממזרות בנתיים. בין בית שמאי ובית הלל איכא אומר שמתרים לאלו ובנייה ממזרים לאלו: ואת אמר הכין. ואת אומר כן שלא ממנו מלישא נשים זה מזה בחתמה: הך עבדא. היכי דמי פסול ממזרות אליבא דבית שמאי לבית הלל הא בית שמאי מחמירין תורה אור

לעולם יוסר מביית הלל: ומשני קידש וכו' אשה שנחקדה לראשון בפרטה ולבתי דינר לב"ש אם ניסה לראשון בלא גט משני הולד ממנו מותר שהרי קידושי השני הפסו זה וקידושי ראשון לאו כלום ניגזרו ולבית הלל הוה איפכא קידושי הראשון הפסו זה והולד מהשני מותר: מודים ב"ש להשני לחומרין. ב"ש החמירי על עגמן לקדש דינר מיהו אכ קידש א' צפרוטה ושני דינר היו אכסרין אוחה על שתיקן עד שיגרסה אחד מהן: ה"ג מעשה ב"ה ישאו נשים מב"ש דאינון וכו' וב"ש לא ישאו נשים מב"ה דליה וכו'. וה"פ כיון דלב"ה אם נחקדה לראשו צפרוטה ולבתי דינר מותר לראשון בלא גט משני ולב"ש היולד ממנו מהראשון ב"ה לא ישאו נשים: אלו ואלו כהלכה היו עושין. למעשה אלו ואלו מחמירין על עגמן שלא לעבור על דברי חכמים ולא פליגי אלא מדינא: ופריך אם כהלכה היו עושין. קדיה הא הנין מקוהות פ"ד מעשה בשוקת יהוא שהוא אבן חלול המונח תחת זינור הנוקלח מים מן הכר והוא נקוב למקוה כשפורט הנו ולב"ה סגי כתי ליהבאר מקוה וב"ש פליגי וסברי דבעינן שהתחת רובה והיו כל הטהרות שזירושלים נעשין על גבה ושלחו ב"ש ופחתה עד רובה ש"מ שלא היו ב"ה עושין כב"ש במקום שמחמירין ולמעשה נמי פליגי: עד שלא בא מעשה וכו'.

פסוקה פ"ד

ממזרות בנתיים. ואת אמר רבין. הך עבדא קידש הראשון בשוה פרופה והשני בדינר על דעתיה דבית שמאי מקודשת לשני והולד ממזר מן הראשון והולד ממזר מן השני. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן מודין ב"ש לבית הלל לחומרין. מעשה בית שמאי ישאו נשים מבית הלל דאינון מודיי להון. ובית הלל לא ישאו נשים מבית שמאי דליה אינון מודיי להון. רבי הילא בשם ר' יוחנן אילו ואלו כהלכה היו עושין. אם כהלכה היו עושין ברא תנינן* שלחו להן ביש ופחתה שב"ש אומרם עד שיפחות את רובה. אמר רבי יוסי כי רבי בון עד שלא בא מעשה אצל בית הלל היו בית שמאי נוניין בו. משבא מעשה אצל בית הלל לא היו בית שמאי נוניין בו. אמר ר' אבמרי יאות מה תנינן טיבאן טהרות למפרע לא מיכן ולהבא. רבי יוסי כי רבי בון אמר רב. ושמואל חד אמר אילו ואילו כהלכה היו עושין. והד אמר אילו כהלכתן ואילו כהלכתן. בממזרות בנתיים ואת אמר רבין. המקום משבד ולא אירע מעשה מעולם. כהדא דתני כל הרוצה להחמיר על עצמו לנהוג בחוברי בית שמאי וכוהמרי בית הלל על זה נאמר קהלים והבסיל בחושך וזולך. כקולי אילו ואילו נקרא רשע אלא או כדברי בית שמאי כקוליהם וכחוכרייהם. או כדברי בית הלל כקוליהם וכחוכרייהם. הדא דתימר עד שלא יצאת בת קול. אבל משיצאת בת קול. לעולם הלכה כדברי ב"ה. וכל העובר על דברי בית הלל חייב מיתה. תני יצאתה בת קול ואברה אילו ואלו דברי אלהים חיים הם אבל הלכה כבית הלל לעולם. **רב ביבי בשם רבי יוחנן אמר ביבנה יצאת בת קול.**

עין משפט
גרימיה
א
ה מ"י פ"ד
מ"י י"ט פ"ד
כ"ד פ"ד
כ"ד פ"ד
כ"ד פ"ד
כ"ד פ"ד

ממזרות בנתיים. בין ב"ש וכו' ואת אמר הכין לא נמנעו כו' בחמי' ומרש ואילו הך עבדא דממזרות בנתיים כגון קידש הראשון כו' והה"ד דמי למיפריך מכל כו' דקחשיב אלא משום דהכא הוי ממזרות דלוי: לחומרין. כהני גינא דלשיל וזריכה גט משה: משה כו' ומשני ר' הילא אילו ואילו כהלכה כו'. לומר דלמר שהסכימו עינין להלכה

הלכה א מתני' כיול אשת אחיו כו' דפיטרת לרה: ונולד להן את. ומלאה זקוק: ליב ועליו אשורה מים: אשת אחיו שלא היה בעולמו: ואח"כ יבם השני את אשת אחיו. ולו אשה אחרת: ומת

הדרן עלך חמש עשרה נשים

הלכה א מתני' כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחין וזאת אחד מהן ונולד להן אח ואחר כך ייבם השני את אשת אחיו ובית

לעולם אף למעשה פליגי אלא כשבא מעשה לפני אחד מהם במקום שבחרייהם מחמירין וכן מקלין היו מודיעין לחכמים ולא היו נוניין בו אבל כל זמן שלא הודיעו להם וידעו במעלמו נעשה הדבר ההוא כן עושין כדעתן לחומרין ושוקה יהוא לא נעשה ע"פ ב"ה לכן שלחו ב"ש ופחתה: ויאות. שפיר קאמר ר"י ראה אם תנן במתני' עמלא טהרות למפרע אלא נובאן ולהבא הקטנה וש"מ משבשו היו מודיעין לכן לא עמלא למפרע לפי שאז היו ב"ה מקלין לפנאן: רב ושמואל. פליגי: אלו ואלו. כב"ה היו עושין אלא שב"ש החמירו על עגמן או לדינא פליגי ולא לנעשה: ופריך ממזרות בנתיים וכו'. למ"ד אלו כהלכתן וכו' אף פני לעיל שלא ממנו מלישא נשים זה מזה הא איכא בינייהו פסול ממזרות: ומשני המקום משמר. ולא אירע מעשה מעולם שהורה אחד מהן לקולא במקום שבחרייהם מחמירין: כהדא דתניא. והגיא טוהיה דמ"ד אלו כהלכתן וכו' אבל למ"ד כהלכה היו עושין קשיא דה"ל ככול בשאר הולך כדמסיק: הדא דתימר. הא דאמרת מי שרואה לעשות כב"ש עושה דוקא קודם שילא בת קול אבל מבינא הבת קול הכל לריבין לעשות כב"ה: חייב מיתה. שכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה: אלו ואלו דברי חכמים חיים. ששניהם מביאים ראייה מן התורה וחדו קב"ה בתרייהו לפלוגם של ב"ש שב"ש נראה יקר הפארת גדילת תורתו גם אי אפשר שלא ילא מפלפולם נורך ללמד למקום אחר: אבל הלכה כב"ה לעולם. שהם זכו לכוון אל האמת מפני שהיו עניים וכתיב והדרך ללך רכב על דבר אמת ועטה לך ותוכך טוראות ימיך זו התורה שנתנה בימין יראשה ממנה טוראות אליבא דהלכתא: הדרן עלך פרק ט"ו נשים

הלכה א מתני' כיול אשה אחיו שלא היה בעולמו. פיטרת לרה: ונולד להן את. ומלאה זקוקה ליבם ועליו אשורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו: ואח"כ ייבם השני את אשת אחיו. ולו אשה אחרת ומת

תוס' הרי"ד

זאת פסוק אי אפשר בלא אשת אח פ"כ דכל איסור דליה הוא משום אשת אח למד וכן הכרחי דר' יוסי פ"ג ג ככנלי דהין על הדין כי אם איסור דליה למד וי"ט מפרש טעם דפוטרת וזאת זקבה לן מחירולא דריבנא דככת מרי איסורי כו' כניל י"ט להווי משום דאליבא דרבנן לא קבא משום דשלינו על ר"ש וס"ל ויבנה פדיון יבתי כהלכתיים עליה אף כשפאה לחמו כשני מ"מ דין יבום כהלכתן פליה וכו' דהתא לאת אין שום הלכה וכו' אברה בלתי אף כשפלה מחמו כשני משום דין יבום הראשון בעלמא כהלכתיים משום גרמ ענה וענה דליבא עליה כי איסורין אברה דתיה ולי אליבא דר"ש דלא דריש פדיון יבתי כשפלה פלי גיב יבתי דלודא ר"ב לטעמיה דלילי דקד י"ב דלחן חייב על הפסוק ג זה כשפאה מת ואח"כ נבא חי קמם אשת אח וכו'

בו ביום התקבצו מחדש כל חכמי ישראל במעמד אחד (לח), והיה אותו היום כהמשך ליום הקבוץ הכללי בבית חנני בן חזקי לפנים. אך כי הפעם רבו בית הלל, ולא היתה הלכה שהיתה תלויה ולא פרשוה (לט), ואז בקהל כל חכמי ישראל יצאה הבת קול שההלכה כבית הלל בכל מקום (מ), ומני אז חזרו גם אלו שהתנהגו עד כה כדעתם הפרטית להורות ולנהוג כהכרעת הרוב (מא).

בפרשת הקהל את העם הגיגה ג' סע"א מעין תכניתו, וראה עוד שם דרושו הנפלא עה"פ דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות נטועות כו' המדה הממוצעת של בית הלל עיקרים קבועים והרשות לדרישת התורה שדברי תורה פריץ ורביץ בניגוד לשיטת השמותי הגדול ר' אליעזר ויבואר במק"א, וראה בירו' סוטה פ"ז סה"ה שאמרו ביבנה הותרה הרצועה יצאה בת קול ואמרה אין לכם עסק בנסתרות, שיתכן כי גם אותו בת קול הוא מאותו היום שאמרו יכנס הכל ולא בדקו את תוכו כברו, וזהו שנכלל באך לכם עסק בנסתרות, וראה אשר הוכחתי ע"ד זמן יציאת הבת קול בהערות ל"ט מ' ובירורים ח' ט.

(לח) ראה בובחים י"א ע"ב אמר שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ביום שהשיבו את ראב"ע בישיבה. ובסה"ס בירורים ט.

(לט) ברכות כ"ח ע"א וראה בעדיות פ"ה מ"ג וידים פ"ג מ"ה, ויעוין במדרש זוטא לשה"ש פ"ג פס' כולם אחוזי חרב ביום שישבו את ר' אליעזר בן (הורקנוס) (עזריה) שבו ביום שמו איש חרבו על ירכו, ועיין בפ"י רבינו חננאל ורבינו נסים גאון בשבת קנ"ג ע"ב על בו ביום גדשו סאה או מחקו סאה שכתבו כי זהו יום שהשיבו את ראב"ע (וראה בערוך ערך מחק ובמפתח לר"ג ומש"כ המאירי בשבת י"ג) שברור כי גזירת י"ח דבר קדם הרבה וכבר נחלקו בפרטיהן ר' עקיבא ור' טרפון ראה שבת שם י"ז רע"א ופסחים י"ט סע"א, אך אותו מעמד של בו ביום היה כהמשך הועד הכללי שבעליית חנני בן חזקי, אמנם אז גדשו ב"ש הסאה שכל הי"ח דבר הוכרעו כמותם ועתה ב"ה המה שגדשו בקבעם הלכם כמותם בכל מקום, ולכן הוכרחו למנות ההלכות שהודו אלו לאלו ושהחמירו ב"ה וכדומה וכן הכריעו הלכות תלויות ומחומר זה נסדרה מסכת עדיות (ראה בירורים י'), וכן נטבע בעדיות מאמרו של ר' עקיבא האב זוכה לזון בגוי בכח בעושר בחכמה בשנים ובמספר הדורות (שם פ"ב מ"ט) אחרי שלא אוקמי לר"ע דלית לי זכות אבות (וראה ירושלמי שם) אך לראב"ע שהוא חכם ועשיר ועשירי לעזרא ברכות כ"ז סע"ב ועיניו דמיא לדידיה (שזהו המשתווה בנוי) ירושלמי יבמות ספ"א.

(מ) ראה ירו' ברכות פ"א סה"ד ויבמות ספ"א ביבנה יצאה בת קול שהלכה כב"ה, וברור כי כוונתם על זמן שנכנסו כל החכמים לכרם ביבנה בהתמנות ראב"ע, שעד זה הזמן מצינו כי חשו עוד לדברי בית שמאי (ראה למעלה הערה כ"ט ול"ד), וגם כאשר שאלו את ר' יהושע צרת הבת מהו?, א"ל מחלוקת ב"ש וב"ה, חזרו ושאלו הלכה כדברי מי?, א"ל מפני מה אתם מכניסין ראשי בין שני הרים גדולים וכו', הרי כי הוצרכה הכרעה ביחוד בכל אחת מההלכות, שהיה זה קודם התמנות ראב"ע שאז במעמד הקבוץ הכללי מכל חכמי ישראל יצאה הבת קול (אודות ענין בת קול והדרגותיה ראה בשו"ת אמרי בינה מהגרצ"ח סי' ו' ובפתיחתו לשו"ת מן השמים (מהדורא שלישיית פרקי גלויים) ולכן בראש העדיות שנתקבלו אז נשנו מחלוקת הלל ושמאי שלא נסדרו עוד במשנה ונמנו ההלכות שהודו אלו לאלו וקולי ב"ש וחומרי ב"ה, שאחרי שהחליטו אז שבכל המחלוקת בין ב"ש וב"ה אשר במשנתם הקדומה ההלכה כב"ה המקילים הוכרחו למנות כל היוצאים מן הכלל, כן הביאו הכרעות במחלוקת מתמידות עד בו ביום שאז נחתכה הלכה, וזה ר' יהושע עצמו שירא להכניס ראשו להכריע בדבר צרת הבת הוא אשר הלך להודיע את ר' דוסא הכרעת זו ההלכה בו ביום ראה עדיות פ"ד מ"ח ובבבלי יבמות ט"ז ע"א, ויתכן שקבוץ כרם ביבנה התמיד שלש שנים והוא הזמן שנחלקו בהלכות פרטיות שהוצרכו להכרעה ראה עירובין י"ג ע"א.

(מא) ראה בירורים י'.

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

בג אמי"ם פ"ה מהל' ט"ח הלכה ו' סגנון עשין ט' טו"ש"ע א"ח"ס פ"ה סעיף כד [וב"ד סימן רנ"ג סעיף ט"ז]:

כד ב מיי"ם שם הל' ה סגנון עשין יג טו"ש"ע י"ד ס"י רמ"ג סעיף י"ז: כה ג מיי"ם שם הל' ז טו"ש"ע שם סעיף ז: כו ד מיי"ם שם הלכה ט טו"ש"ע שם סעיף כד: כז ה מיי"ם שם טו"ש"ע א"ח"ס סימן ז סעיף כה: כח ו ז טו"ש"ע א"ח"ס סימן רמ"ג סעיף י"ד:

כט ח מיי"ם פ"ג מהלכות תפלה הל' ז (ופ"ט מהלכות שבת הל' י"א) סגנון עשין טו טו"ש"ע א"ח"ס פ"ה סעיף ז:

ל ט מיי"ם וסגנון שם טו"ש"ע א"ח"ס פ"ה סעיף ז:

מ ט"ו מיי"ם פ"ג מהלכות תפלה הלכה ו' ופ"ג הל' ו' ופ"ט הלכה ט סגנון עשין טו טו"ש"ע א"ח"ס פ"ה סעיף ז:

נ לו רלו:

סו"ס נאון

אמר רבא [כו'] להזיע וקורבם גזירה. איתיה מיפרשה במ"ס שבת כ"פ כירה (דף מ.) אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא בתחלה היו רוצצין בתמין שהוחמו מערב שבת כו' ראו שאין הדבר עומד התירו להן חמי טבריא ועדיין זיעה במקומה עומדת הודיעו בכאן כי רבי שהתפלל של שבת בערב שבת כבר קיבלה לשבת עליוה ואיחייב לשבות ונאסרו עליו החמין לרחוץ בהן ולא נכנס במרחץ אלא להזיע בלבד וזה המעשה היה קודם שגזרו חכמים על הזיעה לפי מה שיש בהלכה שהזכירה אסור להן להזיע: אמרי [עד] כמה נצעריה וניזיל ברי"ה צעריה בכבודות צעריה. האי דצעריה בראש השנה שנוי הוא בפרק אמ אין מביחין אותו (דף כה.) דתנן ועוד באו שנים ואמרו ראינהו בזמנו שלח לו רבן גמליאל גזרו אני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעותך ביום הכפורים שחל להיות בחשבוך ובכבודות (עוד) בפרק כל פסולי המוקדשים (דף לו.) פירוש מעשה (אחר) [אחר] שאירע לר' יהושע עם רבן גמליאל דכסיף ליה קמי רבנן והעמידו על רגליו ברכים עד שנכנסה קנאה בלב כל העם שהיו לשם ושיתקו את המתורגמן וזו היא הגירסה של זו המעשה ר' צדוק היה ליה בוכרא רמא ליה שערי בטלי נצרון של ערבה קלופה בהוי דאכל איבוע שיפוחיה אתא לקמיה דר' יהושע אמר ליה כלום חלקנו בין בור לחבר אמר ליה הן בא לפני רבן גמליאל אמר ליה לאו

ולא אחורי רבו. פירש רש"י משום יוהרא וש' מפרש שנתראה כמשתחוה לרבו: **והנותן** ש'ום לרבו והמחזיר ש'ום. פירוש כשאר בני אדם שאינו אומר שלום עליך רבי והיינו דלמרינן (צ"ק דף עג.) כדי שאלנה תלמיד לרבו אי נמי ההוא לכתלה קאמר ובתלמיד חזר דשרי ככל הני דלקמן:

הואיל והתפלאו וכו'. הכא נמי נימא לענין (ה) סומרא"ל ואמאי שרי ליה ובקונטרס פי' צניס אחר: **שאני** צבור. אע"ג דלא מטא זמן"ל אין (ג) איסורה איסור בעשיית מלאכה אף על גב דטעותא הוא: **צלי** ש' מוצאי שבת וכו'. יש לומר דהכא מייירי שיש לו צורך מלאכה לעשות צמזמאי שבת כגון ללכת למול תינוק ולא יהיה לו יין להגדלה אם לא יקדים דולאי צריך להוסיף ממול על הקדש דלורייתא"ל אבל צניס לא ופשיטא שלא היו ממהרים להגדיל ולהתפלל של מוצאי שבת בשבת דגם צמזמאי אסור עם תשיכה"ל:

הלכה בדברי האומר רשות. לאו דוקא רשות אלא כדפרישית לעיל (ד' כו.) ולכן"ל נקרא רשות לצטלה עצור מלאכה אחרת העוצרת:

והלכתא בוותיה דרב. ונראה לכן תקנו פסוקים וקדיש צין גאולה לתפלה דרשות היא: [ע' מוס' לעיל ד' ד"ה דלמר ר"י]:

של **צלי** של שבת בערב שבת אומר קדושה על הכוס או אינו אומר קדושה על הכוס ת"ש דאמר רב נחמן אמר שמואל "מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס" והלכתא בוותיה"ל רבי יאשיה מצלי של מוצאי שבת בשבת אומר הבדלה על הכוס או אינו אומר הבדלה על הכוס אמר ר' זירא אמר רבי אסי אמר ר' אלעזר א"ר חנינא אמר רב בצד עמוד זה התפלל ר' ישמעאל בר' יוסי של שבת בערב שבת כי אתא עולא אמר בצד תמרה הוה ולא בצד עמוד הוה ולא ר' ישמעאל ברבי יוסי הוה אלא ר' אלעזר בר' יוסי הוה ולא של שבת בערב שבת הוה אלא של מוצאי שבת בשבת הוה: תפלת הערב אין לה קבע: מאי אין לה קבע אילימא 'דאי בעי מצלי כוליה ליליא ליתני תפלת הערב כל הלילה אלא מאי אין לה קבע כמאן דאמר "תפלת ערבית רשות דאמר רב יהודה אמר שמואל תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ר' יהושע אומר רשות"ל אמר אביי הלכה כדברי האומר חובה ורבא אמר "הלכה כדברי האומר רשות. ת"ר מעשה בתלמיד אחד שבא לפני ר' יהושע א"ל תפלת ערבית רשות או חובה אמר ליה רשות בא לפני רבן גמליאל א"ל תפלת ערבית רשות או חובה אמר א"ל חובה אמר ר' יהושע אמר ליה רשות א"ל"ל המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש כשנכנסו בעלי תריסין עמד השואל ושאל תפלת ערבית רשות או חובה אמר ליה רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם שחולק בדבר זה אמר ליה ר' יהושע לאו א"ל והלא משמך אמרו לך רשות אמר ליה יהושע עמוד על רגליך ועידו כד"ל עמד רבי יהושע על רגליו ואמר אלמלא"ל אני חי והוא מת יכול החי להכחיש את המת ועכשיו שאני חי והוא חי היאך יכול החי להכחיש את החי היה רבן גמליאל יושב ודורש ור' יהושע עומד על רגליו עד שרגנו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן עמוד ועמד אמרי עד כמה נצעריה וניזיל ברי"ה אשתקד צעריה בכבודות במעשה דר' צדוק צעריה הכא נמי צעריה תא ונעבריה מאן נוקים ליה נוקמיה לרבי יהושע בעל מעשה הוא נוקמיה לר' עקיבא דילמא עניש ליה דלית ליה זכות אבות אלא נוקמיה לר' אלעזר בן עזריה דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא הוא חכם דאי מקשי ליה מפרק ליה והוא עשיר דאי אית ליה לפלוחי לבי קיסר אף הוא אזל ופלח והוא עשירי לעזרא דאית ליה זכות אבות ולא מצי עניש ליה אתו ואמרו ליה נוחא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא אמר להו איזיל ואימליך באינשי ביתי אזל ואמליך בדביתו אמרה ליה

בנגד רבו. אלל רבו ומראה כאלו הם שוים: אחורי רבו. נמי יוהרא הוא: ש'ום לרבו. כשאר כל אדם שלום עליך ולא אמר לו שלום עליך רבי: והיינו דקאמר ליה. אוחו היום שהתפלל רב של שבת בערב שבת אמר ליה רבי ירמיה נמי שבת בתפלתך: ו"ל אמר ליה מי בדיל מר. שמע מנינה תלמיד חזר הוי ליה: לבית המרחץ. סלקא דעתך לאחר שגזרו על הזיעה ועל הרחיצה בשבת כדלמרינן צמזמאי שבת צפרק כירה שהסיקוה (ד' מ.) אלמא אע"ג דצלי לא צדיל מאיסורי שבת: אמר רבא דהוי"ע. נכנס להזיע מחמת חוס צית המרחץ ולא נתן עליו מים: וקודם גזרה. עד שלא גזרו על הזיעה וצכל דוכתא"ל דלמרינן כדלמר רבא להזיע כו' מהכא למרינן: ל"כברויי פ"ג. לעשן אותן צגפריה לאחר שהתפלל של שבת בערב שבת: משותא הואי. לא קבל עליו חוספת שבת משעת תפלה מדעת אללא יוס המעונן היה וכסבור ששכה ואמר כך זמנה תמה: הואיל והתפלאו התפלאו. ולא הצריכס להתפלל משתחזק אלמא תפלה היא ואע"פ שלא הותרו צמזמאי חוס הוא ללא לעצור על ד"ת אלל לענין חוספת אע"ג דצמזמאי הוה חוספת הוא ע"י תפלה הואיל ואמר תפלה קבלה היא: בעלי תריסין. חכמים המנלמים זה את זה בהלכה: היאך יבול החי להכחיש את החי. על כרחי אני צריך להודות שאמרתי לו רשות: התורגמן. שהיה עומד לפני רבן גמליאל ומשמע לרביס את הדרשה מפי רבן גמליאל: עמוד. שתוק: אשתקד. שנה שעברה: בראש השנה. צמזמאי ראש השנה"ל (דף כה.) שאמר לו גזר אני עליך שתצא אללי צמזמאי וצמזמאי ציוס הכפורים שחל להיות צמזמאי: בכבודות. צמזמאי צבורות (דף לו.): במעשה דרבי צדוק. צבורות הוא"ל ר' צדוק הוה ליה צוכרא ואמר ליה רבן גמליאל לר' יהושע עמוד על רגליך כו' כי הכא: תא ונעבריה. צולו ונעזר אוחו מן הנשאלות: בעל מעשה הוא. והוה ליה לרבן גמליאל כערא טפי: לית ליה זכות אבות. ודילמא עניש ליה רבן גמליאל: "מעברין דך. יורידוך מן הנשאלות צצציל אחר: ה"ג

מי בדיל מר. שמע מנינה תלמיד חזר הוי ליה: לבית המרחץ. סלקא דעתך לאחר שגזרו על הזיעה ועל הרחיצה בשבת כדלמרינן צמזמאי שבת צפרק כירה שהסיקוה (ד' מ.) אלמא אע"ג דצלי לא צדיל מאיסורי שבת: אמר רבא דהוי"ע. נכנס להזיע מחמת חוס צית המרחץ ולא נתן עליו מים: וקודם גזרה. עד שלא גזרו על הזיעה וצכל דוכתא"ל דלמרינן כדלמר רבא להזיע כו' מהכא למרינן: ל"כברויי פ"ג. לעשן אותן צגפריה לאחר שהתפלל של שבת בערב שבת: משותא הואי. לא קבל עליו חוספת שבת משעת תפלה מדעת אללא יוס המעונן היה וכסבור ששכה ואמר כך זמנה תמה: הואיל והתפלאו התפלאו. ולא הצריכס להתפלל משתחזק אלמא תפלה היא ואע"פ שלא הותרו צמזמאי חוס הוא ללא לעצור על ד"ת אלל לענין חוספת אע"ג דצמזמאי הוה חוספת הוא ע"י תפלה הואיל ואמר תפלה קבלה היא: בעלי תריסין. חכמים המנלמים זה את זה בהלכה: היאך יבול החי להכחיש את החי. על כרחי אני צריך להודות שאמרתי לו רשות: התורגמן. שהיה עומד לפני רבן גמליאל ומשמע לרביס את הדרשה מפי רבן גמליאל: עמוד. שתוק: אשתקד. שנה שעברה: בראש השנה. צמזמאי ראש השנה"ל (דף כה.) שאמר לו גזר אני עליך שתצא אללי צמזמאי וצמזמאי ציוס הכפורים שחל להיות צמזמאי: בכבודות. צמזמאי צבורות (דף לו.): במעשה דרבי צדוק. צבורות הוא"ל ר' צדוק הוה ליה צוכרא ואמר ליה רבן גמליאל לר' יהושע עמוד על רגליך כו' כי הכא: תא ונעבריה. צולו ונעזר אוחו מן הנשאלות: בעל מעשה הוא. והוה ליה לרבן גמליאל כערא טפי: לית ליה זכות אבות. ודילמא עניש ליה רבן גמליאל: "מעברין דך. יורידוך מן הנשאלות צצציל אחר: ה"ג

מי בדיל מר. שמע מנינה תלמיד חזר הוי ליה: לבית המרחץ. סלקא דעתך לאחר שגזרו על הזיעה ועל הרחיצה בשבת כדלמרינן צמזמאי שבת צפרק כירה שהסיקוה (ד' מ.) אלמא אע"ג דצלי לא צדיל מאיסורי שבת: אמר רבא דהוי"ע. נכנס להזיע מחמת חוס צית המרחץ ולא נתן עליו מים: וקודם גזרה. עד שלא גזרו על הזיעה וצכל דוכתא"ל דלמרינן כדלמר רבא להזיע כו' מהכא למרינן: ל"כברויי פ"ג. לעשן אותן צגפריה לאחר שהתפלל של שבת בערב שבת: משותא הואי. לא קבל עליו חוספת שבת משעת תפלה מדעת אללא יוס המעונן היה וכסבור ששכה ואמר כך זמנה תמה: הואיל והתפלאו התפלאו. ולא הצריכס להתפלל משתחזק אלמא תפלה היא ואע"פ שלא הותרו צמזמאי חוס הוא ללא לעצור על ד"ת אלל לענין חוספת אע"ג דצמזמאי הוה חוספת הוא ע"י תפלה הואיל ואמר תפלה קבלה היא: בעלי תריסין. חכמים המנלמים זה את זה בהלכה: היאך יבול החי להכחיש את החי. על כרחי אני צריך להודות שאמרתי לו רשות: התורגמן. שהיה עומד לפני רבן גמליאל ומשמע לרביס את הדרשה מפי רבן גמליאל: עמוד. שתוק: אשתקד. שנה שעברה: בראש השנה. צמזמאי ראש השנה"ל (דף כה.) שאמר לו גזר אני עליך שתצא אללי צמזמאי וצמזמאי ציוס הכפורים שחל להיות צמזמאי: בכבודות. צמזמאי צבורות (דף לו.): במעשה דרבי צדוק. צבורות הוא"ל ר' צדוק הוה ליה צוכרא ואמר ליה רבן גמליאל לר' יהושע עמוד על רגליך כו' כי הכא: תא ונעבריה. צולו ונעזר אוחו מן הנשאלות: בעל מעשה הוא. והוה ליה לרבן גמליאל כערא טפי: לית ליה זכות אבות. ודילמא עניש ליה רבן גמליאל: "מעברין דך. יורידוך מן הנשאלות צצציל אחר: ה"ג

מי בדיל מר. שמע מנינה תלמיד חזר הוי ליה: לבית המרחץ. סלקא דעתך לאחר שגזרו על הזיעה ועל הרחיצה בשבת כדלמרינן צמזמאי שבת צפרק כירה שהסיקוה (ד' מ.) אלמא אע"ג דצלי לא צדיל מאיסורי שבת: אמר רבא דהוי"ע. נכנס להזיע מחמת חוס צית המרחץ ולא נתן עליו מים: וקודם גזרה. עד שלא גזרו על הזיעה וצכל דוכתא"ל דלמרינן כדלמר רבא להזיע כו' מהכא למרינן: ל"כברויי פ"ג. לעשן אותן צגפריה לאחר שהתפלל של שבת בערב שבת: משותא הואי. לא קבל עליו חוספת שבת משעת תפלה מדעת אללא יוס המעונן היה וכסבור ששכה ואמר כך זמנה תמה: הואיל והתפלאו התפלאו. ולא הצריכס להתפלל משתחזק אלמא תפלה היא ואע"פ שלא הותרו צמזמאי חוס הוא ללא לעצור על ד"ת אלל לענין חוספת אע"ג דצמזמאי הוה חוספת הוא ע"י תפלה הואיל ואמר תפלה קבלה היא: בעלי תריסין. חכמים המנלמים זה את זה בהלכה: היאך יבול החי להכחיש את החי. על כרחי אני צריך להודות שאמרתי לו רשות: התורגמן. שהיה עומד לפני רבן גמליאל ומשמע לרביס את הדרשה מפי רבן גמליאל: עמוד. שתוק: אשתקד. שנה שעברה: בראש השנה. צמזמאי ראש השנה"ל (דף כה.) שאמר לו גזר אני עליך שתצא אללי צמזמאי וצמזמאי ציוס הכפורים שחל להיות צמזמאי: בכבודות. צמזמאי צבורות (דף לו.): במעשה דרבי צדוק. צבורות הוא"ל ר' צדוק הוה ליה צוכרא ואמר ליה רבן גמליאל לר' יהושע עמוד על רגליך כו' כי הכא: תא ונעבריה. צולו ונעזר אוחו מן הנשאלות: בעל מעשה הוא. והוה ליה לרבן גמליאל כערא טפי: לית ליה זכות אבות. ודילמא עניש ליה רבן גמליאל: "מעברין דך. יורידוך מן הנשאלות צצציל אחר: ה"ג

דילמא

"בכבודות הוא" ליתא ברש"י שבע"י. [ז' דבור זה שייך לדף כח ע"א: [ז' צ"ל דהומרא כצ"ל רש"י (גליון)] לפנינו "לענין" הוא ע"פ המהרש"ל דפו"ר: [ז' עיין רש"ל ורש"א (גליון), ג"י מהרש"ל ואע"ג דלא מטא זמן איסור אסורים בעשיית מלאכה פי' כדי שלא להטריהם עוד בתפלה וכו' משא"כ ביחוד. ועי' מהרש"א דלענין היתר מלאכה אין חילוק בין יחיד לציבור, עיי"ש גרסתו בתוס': [מ' מ"ש התוס' דגם "במלאכה אסור עם חשכה" אין לו מובן דאיפכא מיבעיא ל' [למימר] דגם עם חשכה אסור במלאכה. פני יהושע, ועיי"ש שמקשה בדבריהם וסיים ולולי דמסתפינה הי' נ"ל שכל זה אינו מדברי התוס' אלא גליון: [נ' נדצי"ל ד"כך (זאת מנוחתו): [ס' ד"ה "והלכתא" הוא סיום דברי התוס' דלעיל, והכל דבור אחד עם דבור הקודם, (וכן משמע מדברי התוס' לעיל כו ע"א ד"ה טעה, רש"י):

ליקומי רש"י מי בדיל מר. פגע אמת נתקשרו שמים צעצם והתפלל רב של שבת מצטור יוס ואמר ליה רב ירמיה לרב מי דלתה מן המלאכה משקנלה עליך שנה ואמר ליה אין צילנא [ועיובין מני]. תפילת ערבית רשות. מפני שהיא כנגד הקטר הלגים ואימונים שאין מעכבין כפרתן [שבת ט.]. בעלי תריסין. מנינים תלמידי חכמים הנלחמים צמזמאי של חורה. א"מ"א אני חי והוא מת. היימי יכול להכחיש ולומר לא אמנתי. היאך יבול החי להכחיש את החי. ודלו כן אמנתי וחורתי צ' [ע"ש בתוס']. עמוד ועמד. שתוק ושחק [בכורות ל.]. עד כמה נצעריה. מקיפי קמלו. רבן גמליאל שהיה נוהג שררה וזרק מורא צמזמאיים כדלמרינן צמזמאי צבורות (לו.) וצבורות (כו.): ובלאש השנה (כה.) דלעריה לר' יהושע [סנהדרין יא.]. והוא עשירי לעזרא. ר"ל כן עזריה עשירי לעזרא [מנחות נג.].

א) חולין דף קי. וע"ש. ב) סוכה דף כז. וסוף מסכת כלה, א) [עיונין מ:]: ועיי"ש ברש"י ד"ה מי בדיל מר וצ"ע (הגהות מהר"י לנדא) וכן הקשה הרש"ש, ד) [צ"ל לה.]. ה) עיין תוס' פסחים צט: ד"ה עה, ו) [לעיל ד: שנת ט:]. ז) [צ"ל לה. וע"ש בתוס' ט.]. ח) ר"ה ט ע"א.

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה הואיל וכו'. נמי נימא לענין מלאכה ואמאי שרי: ב) ד"ה שאני וכו'. אין איסור בעשיית מלאכה ומנינת איסורא נמחק:

גליון הש"ס

גמ' והמחזיר ש'ום לרבו. צ"ק ונראה"ש ליתא להא והמחזיר שלום לרבו: שם דתלמוד הבר הוה. עיין קדושין ד' מ"ז ע"ל מוס' ד"ה נראין: שם וקודם גזרה הוה. ע' שנת ד' מ' ע"כ ברש"י ד"ה דלא מעשה. ונכסב"ל צמזמאי חוספת ס: ס:

הגהות וציונים

א) בכת"י נוסף אפיניא דמעלי שבתא (וכ"ה) ברא"ש ובא"ז שם וברוקח סי' מה, ועיין ברש"י: [ב] בטור א"ח סימן רצג כתב רב צלי של מוצאי שבת וכן ר' יאשיה כו' ובשו"ת הגאונים סי' כד רב צלי של שבת בע"ש ושל מוצאי שבת: [ג] סיום הגמרא "והלכתא כוותיה" דר"ג אמר שמואל ליתא ברי"ף וברא"ש: [ד] ס"א רשות והלכתא כדברי האומר רשות ע' יומא דף פז ע"ב (גליון) כ"ה בכת"י ובפירוש אמר ביומא פז ע"ב והאמר רב הלכה כדברי האומר רשות ולא מציון לו זאת במקום אחר, וגם רש"י ציין שם מהך דהכא וכ"ה בתוס' (דק"ס): ה) עיין תוס' בכורות לו ע"א ד"ה עמוד שכתבו דלא גרסי' "ועידו כד"': [ו] נדצי"ל א"מ"א (מהר"ג אדלר) ועיין תוס' מגילה כא ע"א ד"ה אלמלא: [ז] כתב הצ"ח וז"ל כעת אינו עולה על זכרוני שום מקום בש"ס שיוצא דברי רבא זולת כאן וביצה ודברי רש"י כאן שכתב ובכל דוכתא משמע שיש עוד מקומות בש"ס שהובאו דברי רבא: [ח] אף שבמי ר"ג ור"י עדיין לא היו המשניות סדורות צ"ל דבעלי התלמוד ציינו לעצמם שהוא במ"ס ראש השנה ומסכת בכורות (מעיל שמואל) ואולי י"ל דכוונת הגמרא "בר"ה בעניני ר"ה וכן בכבודות"ל בעניני בכורות ורש"י רק ציין מקומו: ט) תיבת

מדרש התורה לא עברו החודש, וגם אחר שכבר הוקבע החודש וידעו ששאלה זו תעמוד על הפרק לא ידעו להכריע הלכה טו).

והנה נודע להם כי יש ביניהם אדם אחד והלל הבבלי שמו ששימש את שני גדולי הדור שמעי' ואבטליון שעוד התאחדו בבית מדרש ראשי אחד טז, ובטח יודע אם פסח דוחה שבת, שלחו וקראו לו, התחיל הלל למצות הלכה ע"פ אחדות מהמדות המקובלות, אותן שעל ידן עלה לו להוכיח להם אמתת הוראתו, אולם הם השיבו על הוכחותיו ההגיוניות ואשר לגזירה שוה שאמר הן אין אדם דן גזירה שוה מעצמו ז, עד שנשבע כי כך שמע משמע' ואבטליון ראשי הבית דין המאוחד יח, אז קבלו הוראתו ומנוהו נשיא עליהם.

אולם המצב המדיני לא הרשה גם אז התאחדות הבתים הראשיים בתורה גם בירושלים עצמה יט, וביחוד קמה מחדש שאלת ההגדרה מי ראוי להמנות, כי הלל לכל אדם שנה ובכך היו גדולים במנין, אבל בית שמאי חריפי טפי יבמות י"ד ע"א כ).

טו) ראה בירורים ו' שבסוף זה הספר שהארכתי בבאור המאורע הגדול הזה.
טז) ראה יומא ל"ה ע"ב, ויתכן שהתאחדות זו לא התמידה בכל ימי הזוגות ראה למעלה הערה י"ג.

יז) ראה בסוף הספר, בירורים ג'.

יח) כלומר כך מקובלת ההלכה בידו (ראה פסחים ע' ע"ב ביהודא בן דורתאי) ולמודי ע"פ המדות שדרש המה אך אסמכתות לקיים תלמידו, או יתכן כי נשבע שכך שמע משמעיה ואבטליון לדרוש כך, כי המדות השבע (אבדר"ג פל"ז י') שדרש או הן המדות שעל ידן מצא הוכחה להכרעת הלכה זו, אבל לא הלל המציאם, כי אם היו מקובלות, והן יסוד דרישת התושבע"פ בימות דור ודור (ראה ברכות ה' ע"א ואתנה לך את לוחות האבן ג') אשר כתבתי להורות על זה גמרא, כלומר הכללים איך נלמוד להכריע כל שאלה מתחדשת ולגמור אותה כולם נתנו למשה מסיני, וגם לפנים נתבססה הכרעת הב"ד הגדול על דרישת המקרא ע"י המדות, שאחר מחברי הב"ד הגדול דן וחביריו השיבו עליו, עד שעמדו למנין ונכרעה הלכה ולא היה עוד מקום לדרשא, לכן לא נשארו לפני מדרשיהם בתקופות אלו.

יט) ראה קדמוניות לפלביוס ספר י"ד וט"ו כל פרטי המאורעות שהרג הורדוס הרבה מחברי הב"ד הראשי ולא חדל מלרדוף אותם, ומשפטי המדינה הביא לפני מועצת שריו, ובכך היו אז בירושלים מלבד בתי מדרש תורניים של שמאי והלל גם מועצה חלונית רשמית (כבומן בית ראשון ראה מאמרי בתי המשפט בא"י), מובן כי מועצה זו שעמדה תחת נשיאת הכהן הגדול שנתמנה מטעם המלך היתה כלי הפץ ביד הרשות, אמנם גדולי התורה חברי הבית דין התורני וגם נשיא הב"ד התורני יכלו להשתתף במועצותיהם (אם לא לקחו להם שם ב"ד תורני אך ב"ד ממשלתי, ראה מאמרי הנוכר), ב"ד חלוני זה דן את אותו האיש לפי גמוסיהם וחוקיהם (והשווה בזה כל המקורות שבספרי פלביוס שחי סמוך לזמן ההוא שגם אם לא נאמין לגמוקיו מתחשבים אנחנו עם העובדות שמסר, כן ישוּו מקורות ספרי החזונים), ואין מקום לכל השערותיו של הח' ביכלר בספרו Das grosse Synedron שדימה להוכיח מציאת שני בתי דין ראשיים של שבעים ואחד ותפקידים מיוחדים לכל אחד, ואין להשערותיו על מה שיסמכו כלל, והפרוץ מרובה פי עשר על המקורות שהשתדל ללחוץ ולהתאים להפץ לבו, כאשר יזכח כל מעיין, והנה מקרוב נדפסה מחברת בשם „הנשיא בסנהדריא הגדולה" שבה ביטל הכותב את כל משרת הזוגות שהעידו על התקיימותה מקורות מלפני אלפים שנה בערך מקורות שנסדרו כמאה או מאתים שנה אחרי ימי הזוגות, והמעיין ימצא כי לחנם התלבט מבלי מוצא והדברים מבארים את עצמם.

כ) ראה באבות דר"ג ספ"ב בית שמאי אומרים אל ישנה אדם אלא למי שהוא חכם וענין

ובן אבות ועשיר וב"ה אומרים לכל אדם ישנה כו', ובטח שגם בית שמאי לא שללו מצות לימוד התורה כלומר מקרא והלכה מכל אדם מישראל כי הנה על כל אחד לדעת המעשה אשר

ובכן במקום שתי הסנהדריות אשר בירושלים לפני (ראה סנהדרין פ"ו ע"א) קמו שני בתים לתורה "בית שמאי" "בית הלל" כא), והתחילה מחלוקת קיימת בין בית לבית, מבלי מוסד עליון משותף שיכריע כב) יען כי חכמי בית שמאי יכלו לערער על התמחות הרבה מתלמידי הלל לעמוד למנין. כג).

אמנם פעם בקבוץ כללי הוכרעה מחלוקת הסמיכה ע"י שנמנו כל הסומכין, ולאשר חברי בית שמאי לא ערערו מיד על התמחות הנמנין נשארה הלכה קבועה כד).

יעשה, ונצטוו להגות בתורה יומם ולילה עשיר וגם עני, מיוחס בן אבות וגם בן דלות העם, אך מנע אותם מבית מדרשו אחד הבתים הראשיים לתורת ישראל (שנהג מנהג בית דין הגדול שאין ממנים אלא מיוחסין המשיאין לכהונה, סנהדרין ל"ב ע"א) לא כן הלל שבכלל נוח היה יותר לקרב כל אדם גם גרים שהרבה פושעים היו ונתקרבו לתלמוד תורה ויצאו מהם צדיקים חסידים וכשירים, וראה בירושלמי פסחים פ"ו ה"ג י"ג שנה עשה ר' עקיבא ונכנס אצל ר' אליעזר ולא היה יודע בו (י"ג שנה בא ר"ע לבית מדרשו של אליעזר בן הורקנוס ללמוד אצלו אבל ר' אליעזר לא השגיח בו) וזו היא תחילת תשובתו הראשונה לפני ר' ליעזר, אמר לו ר' יהושע (לר' אליעזר) הלא זה העם אשר מאסת בו צא נא עתה והלחם בו, מה שמפליא מאד למה לא השגיח ר"א בר"ע בבואו לקבל תורה מפיו עד שהעירו ר' יהושע הלא זה העם אשר מאסת בו, אמנם הן גורע כי ר' עקיבא לא היה בן אבות מורע היחס כי אם בן גרים וידוע מצב עניותו של ר"ע בשנות לימודו לפני רבותיו ראה ירושלמי סוטה פ"ט ה"טו. ובכן מובן מה שר"א גדול הבית של בית שמאי לא השגיח בו, ור' יהושע תלמידו של בית הלל ותכניתם שמחה בהזדמנות זו להוכיח לר' אליעזר צדקת תכסיס בית הלל לשנות לכל אדם, ראה גם הלאה בירור המאורע הגדול של בו ביום ותוצאותיו של "יכנסו הכל".

כא) ובוזה תפתר לנו חדה סתומה למה לא עשו בית שמאי והלל כאנשי כנסת הגדולה בשעתם להתאסף כולם יחד ולהחזיר ההתמחות של בית דין מאוחד, ואם שלא הרשה לכך המצב המדיני הן מצינו כי היו הזדמנויות להכריע הלכה, אבל לא יכלו לעמוד למנין כי אז הלא הוכרחו ב"ש לבטל אפיים המוטבע בפני הרוב הכמותי של בית הלל אשר לכל אדם שנו ורבו תלמידיהם וראה הלאה בפנים ובהערה כ"ו ויתבררו הדברים.

כב) כמו בהשלש מחלוקת שהוסיפו ראה ירושלמי חגיגה פ"ב ה"ב, אמנם מצינו בכבלי עירובין י"ז ע"ב שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים טוב לו לאדם שלא נברא משנברא והללו אומרים טוב לו לאדם שנברא נמנו וגמרו טוב לו לאדם שלא נברא כו', וזהו מוסב על זמן יבנה שעוד היה קיום לשמות בית שמאי ובית הלל ראה עירובין י"ג ע"ב ובדברינו הלאה, אמנם עיקר מחלוקת זו וביחוד הכרעה בלתי מובנת כי בכל כגון זה אין מקום להכרעה הלאה ראה פהמ"ש להרמב"ם סנהדרין פ' חלק משנת עשרת השבטים ושבועות פ"א מ"ד ובתוי"ט תמורה פ"ב סמ"א.

כג) וזהו שאמרו בעירובין י"ג ב' שלש שנים נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים הלכה כמותינו והללו אומרים הלכה כמותינו כו', שאין זומחלוקה בהלכה פרטית כי אם ענין כללי מי יעמוד למנין בכל הכרעה, בית הלל אמרו הלכה כמותינו שאנו רוב מנין, בעוד שב"ש אמרו אחרי שחברי בית מדרשנו מחדדי טפי אין אנו מתחשבים עם רוב כמותי, כן לא נכנע ר' אליעזר להכרעה הרוב (ע' ב"מ ג"ט ב) בהיותו תלמיד בית שמאי. שכאשר אמר ר' יוסי בן דורמסקית לפניו שנמנו וגמרו עמו ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית קפד עליו ר"א ואמר לו לך אמור להם אל תחישו למנינכם, אמנם הדין דין אמת יען כן מקובלני (חגיגה ג' ע"ב).

כד) ראה ביצה כ' ע"א: מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה בתי"ט חברו עליו תלמידי שמאי הזקן, אמרו לו מה טיבה של בהמה זו, אמר להם נקיבה היא ולזבחי שלמים הבאתיה, כשכש להם בזנבה והלכו להם, ואותו היום גברה ידם של בית שמאי על בית הלל ובקשו לקבוע הלכה כמותו, והיה שם זקן אחד מתלמידי שמאי ובבא בן בוטא שמו שהיה

אחרי ההכרעה שההלכה בבית הלל

הוכחתי בפנים פרק ראשון הערה ל"ד כי טרם יצאה בת קול נהגו בית רבן גמליאל לחומרא בבית שמאי, כצנועי בית הלל שהיו נוהגין כדברי בית שמאי דמאי פ"ו מ"ו, ואך אחרי שיצאה בת קול ביבנה שהלכה כב"ה בכל מקום הוכרחו לנהוג בבית הלל גם בחוליהון.

אוצר תוכמה

10/07/2018

ויפתרו לנו בזה הרבה עניינים עמומים בדברי רבותינו שלפי הבנתם השטחית יתראה כאלו אחד מנהם הכחיש דברי חבירו בהעידו על מנהגי בית הנשיא, ובאמת אין הכחשה ביניהם, אך האחד העיד על זמן שקודם הקיבוץ הגדול של בו ביום והשני על מנהגם אחרי כן.

ראה ביצה כ"ב ע"ב אף הוא (רבן גמליאל) אמר שלשה דברים להקל, מכבדין בית המטות ומניחין את המוגמר ביו"ט וכו', ובברייתא אין מכבדין בית המטות ביו"ט ושל בית ר"ג מכבדין, א"ר אליעזר ב"ר צדוק הרבה פעמים נכנסתי אחרי אבא לבית ר"ג ולא היו מכבדין בית המטות ביו"ט אלא מכבדין אותן מערב יו"ט ופורסין עליהן סדינים למחר כשאורחים נכנסין מסלקין את הסדינים ונמצא הבית מתכבד מאליו וכו', ואין מניחין את המוגמר ביו"ט ושל בית ר"ג מניחין, א"ר א"ר צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחרי אבא לבית ר"ג ולא היו מניחין את המוגמר ביו"ט אלא וכו', והרי זו סתירה והכחשה לכאורה בין עדותו של התנא קמא לעדותו של ר' אליעזר ב"ר צדוק, אמנם ר' צדוק זה שבנו ר' אליעזר העיד מה שראה בקטנותו כשהלך עמו הן הוא היה מבאי ביתו של רבן גמליאל דיבנה ראה קדושין ל"ב ע"ב מעשה בר"א ור"י ור' צדוק שהיו מסובין בבית המשתה בנו של רבן גמליאל וכו', ובוכרא דר' צדוק היה סבה שצערי ר"ג לר' יהושע ראה בבכורות ל"ו ע"א, אשר מזה הסתובבה התמנאות ראב"ע כמבואר בברכות כ"ח ע"א, ומעתה מצאנו פשר סתירות אלה, כי שניהם מאומתים, אך לאשר הלכות אלו הן מעדיות שנשנו בו ביום ועמדו עליהן למנין (עיין עדיות פ"ג מ"א), ובכן אם כי מראש לא היו מכבדין בית המטות ולא היו מניחין את המוגמר ביו"ט הנה אחרי ההכרעה הנהיג כדעת הרוב.

כן הנשנה שם כ"ג ע"א שלשה דברים ראב"ע מתיר וחכמים אוסרים וכו' ושחקין את הפלפלין ברחיים שלהם, ואמרו על זה בירושלמי שם פ"ב ה"א של בית ר"ג היו שחקין את הפלפלין ברחיים שלהן, א"ר א בר"צ פעם אחת אכל אבא אצל רבן גמליאל והביא לפניו אינגרין ובתוכן פלפלין שחקין, כיון שטעמן משך ידו מהן, א"ל לא תחושו להם מעיו"ט הם שחקים וכו' גם בזה יש חזרה אחרי הכרעות (בו ביום א).

א) משלשה דברים שרבן גמליאל בבית שמאי אמרו שהיא שאין עושין פתין גריצין אלא רקיקין וכו', ובוה יובן אשר העיד ר"א בר"צ פעם אחת נכנסתי אחרי אבא לבית ר"ג והביאו לפניו סריקין המצוידין בפסח וכו', ורבן גמליאל לשיטתו (שם מ"ח ע"ב) שלש גשים לשות כאחת

ונעמוד גם על סגנונו של רבן גמליאל המובא בכתובות ע"ח ע"א האשה שנפלו לה נכסים משנתארסה בש"א תמכור ובה"א לא תמכור אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה קיים, אר"י אמרו חכמים לפני ר"ג הואיל זוכה באשה לא יזכה בנכסים? אמר להם על החדשים אנו בוששים אלא שאתם מגלגלים עלינו את הישנים, כי דעת ר"ג נטתה בזה מדעת חבריו החכמים אך בהכריעם הלכה הוכרח להסכים לדעתם ראה ירושלמי שביעית פ"ד ה"ב, והשתוות לסגנון מצאנו באמרת ר' יהושע בושני מדבריהם ב"ש חגיגה כ"ב רע"ב.

הכרת הכרעתם של בו ביום דרשו בכל תוקף מכל חכמי הדור, ולכן כאשר עמדו והכריעו הלכת צרת הבת (ראה עדיות פ"ד מ"ח) ונדוע בבית הועד שבו הרכינס עודנו עומד בשיטת בית שמאי והיה הדבר קשה לחכמים לאשר חכם גדול היה דבריו נשמעים, אבל עיניו קמו ולכן לא היה באותו מעמד בכרם ביבנה, ובכן אולי יאמר שיוכל לעמוד בשטתו, לזאת אמרו מי ילך ויודיעו? אמר ר' יהושע: אני אלק"ב), ואחריו מי? ר' אליעזר בן עזריה, ואחריו מי? ר' עקיבא, הלכו ועמדו על פתח ביתו, נכנסה שפחתו אמרה לו: רבי חכמי ישראל באין אצלך, אמר לה: יכנסו, נכנסו, תפסו לר' יהושע והושיבהו על מטה של זהב, א"ל רבי אמור לתלמידך אחר וישב, א"ל מי הוא? ר' אליעזר בן עזריה, אמר ויש לו בן לעזריה חברנו?, קרא עליו המקרא נער הייתי גם זקנתי וכו' תפסו והושיבו על מטה של זהב, א"ל רבי אמור לתלמידך אחר וישב, א"ל מי הוא?, עקיבא בן יוסף, א"ל אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם עד סופו שב בני שב וכו', יבמות ט"ז ע"א. ברור כי אשר הקדים ר' יהושע להודיע מנוכחותו של ראב"ע הצעיר לפני ר' עקיבא שכבר הלך שמו מסוף העולם ועד סופו (ג), וגם אשר תיאר את ראב"ע בשם "רבי" בעוד אשר את ר' עקיבא זקן הדור קרא בשמו לבד "עקיבא בן יוסף" היא לאשר בקור זה היה אחרי שנתעלה ראב"ע להיות מנשיאת בית הועד הגדול, ור' דוסא שלא היה בו ביום בבית הועד תמה ואמר ויש לו בן לעזריה חברנו, כלומר בן שיהא כבר ראוי למשרה רמה כזו ושיקרא בתואר "רבי", וקרא עליו את המקרא "נער הייתי וגם זקנתי" בעודו בנערותו בדמי ימיו בר תמני סרי שנין כבר הוא גמנה בין זקני הדור.

ואופות בתנור אחד זו אחר זו ואין כאן חימוץ אע"פ שהאחת ממתנת עד שיאפו השתים כו' ראה הגהותי שם.

(ב) אותו ר' יהושע עצמו שלפני ההכרעה התירא להכניס ראשו ולהכריע בדבר צרת הבת, יבמות ט"ז ע"ב, וראה בגדה ט"ז ע"ב תניא אמר ר' יהושע רואה אני את דברי בית שמאי אמרו לו תלמידי רבי כמה הארכת (החמרת) עלינו א"ל מוטב שאאריך עליכם בעוה"ז כדי שיאריכו ימיכם לעוה"ב בעוד שאחרי ההכרעה אמרו כדאי היית לחוב בעצמך. —

(ג) אמנם לפני אותו היום הקדימו את זקני הדור לפני ראב"ע עיין ברכות י"א ע"א מעשה בר' ישמעאל וראב"ע שהיו מסובין וכו', ואך כאשר נתעלה ראב"ע להיות ריש מתיבתא הקדימוהו, וכן בישיבה היסב באמצע כדנקטו בהגדש"פ מעשה בר' אליעזר ור' יהושע וראב"ע ור"ע ור' טרפון שהיו מסובין וכו' כל אותה הלילה כו', שהסיבו ר"א ור"י לצד אחד ור"ע ור"ט בצדו השני, ובאמצע ראב"ע, כמנהגם ראה ברכות מ"ו ע"ב בזמן שהן שלש מסות שני לו למעלה הימנו שלישי לו למטה הימנו, וכשנודמן יחד עם הנשיא גקטו וכבר היו ר"ג וראב"ע ור"י ור"ע מהלכין בדרך כו' מכות כ"ד סע"א, מראש הנשיא אחריו הריש מתיבתא וחכם הועד ואחריהם ר"ע הארכת. בבאורי להגדה של פסח.

וכאשר נתגלגלו הדברים להלכת צרת הבת גילה ר' דוסא דעתו גם הוא כבית הלל, והעיד שעל מדוכא זוד) ישב חגי הנביא ואמר שלשה דברים ומהם צרת הבת.

אולם בעל אחותו של רבן גמליאל הוא ר' אליעזר הגדול בן הורקנוס, האיש שהעיד עליו רבו ר' יוחנן בן זכאי שהוא מכריע את כל חכמי ישראל (אבות פ"ב), הוא לא רצה להכניע להכרעתם בו ביום בדבר תנורו של עכנאי שעמדו עליו אז למנין ראה עדיות פ"ז מ"ו, נהג גם הפעם מנהג בית שמאי לערער על התמחות הנמנים שיהיה להם יפוי כח של בי"ד הגדול בשעתו, וכאשר אמרו בירושלמי מוע"ק פ"ג ה"א וכי לית ר' אליעזר ידע אחרי רבים להטות, לא הקפיד אלא ע"י ששרפו טהרותיו בפניו, כלומר שלא הסכים על יפוי כח הכרעתם להכריח את זולתם לבטל דעתו, באמרו כי גם הלאה מי שלא היה באותו מנין ורוצה לעשות כב"ש עושה.

אבל כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל הוכרחו לחתוך את הדין, ב"מ נ"ט ע"ב, ור' יהושע בעל המעשה להנהיג שיטת בית הלל עמד ואמר אין משגיחין בבית קול ליתן עמידה לדברי היחיד נגד הרבים, אך לסעד להכרעת הרבים כי ההלכה כבית הלל בכל מקום סומכים על בית קול ראה חוות יאיר סי' צ"ד.

יא

דברי בית שמאי במושגתינו

10/07/2018

אם כי כללו החכמים שבית שמאי במקום בית הלל אינה משנה ברכות ל"ו

ד) כדאי להעיר שהמנהג לישוב או לעמוד על מדוכא מדי דרשם ברבים מצינו עוד בתוספתא כלים בבא בתרא פ"ב, ובבבלי כתובות מ"ט ע"ב כפו לי' אסיתא בצוברא וליקום ולימא, עיין ערוך ערך אסתא, ובמ"ב דכלים פ"ז דוכן שיש בו בית קבול וכו' (ויחבארו בזה דברי ר' יוסי בשבת קי"ח סע"ב יודע אני בעצמי שאיני כהן אם אומרים לי חבירי עלה לדוכן הייתי עולה, שכבר התחבטו רבים לבאר, ונדעת הגירסא המובאת בהקדמת הרבינו ירוחם יודע אני בעצמי שאיני כדאי, כלומר איני ראוי לדרוש ברבים, ואעפ"כ אם אומרים לי חברי עלה לדוכן מקום הדורש הייתי עולה), וראה ירושלמי סוכה ספ"ג שאמרו אינו נושא את כפיו ואינו עולה לדוכן עד שיתמלא זקנו, הרי שהעליה לדוכן אינה לנשיאת כפים שכבר הזכיר, כי אם דוכן הדרשן אשר משום כבוד צבור לא יעלה צעיר שעוד לא נתמלא זקנו לדוכן זה. וכבר נשאל רב שרירא גאון מי חי ר' דוסא כולא האי מתחילת בית שני עד הזמן ההוא, ותשובתו: הכין חזינא דלא קאמר אני ראיתי את חגי הנביא, וכידוע דשיחת כל דור ודור בריא ומינכרא בתר מאה ומאתן שנין, ואנחנו ברור לנו טובא ממאי דהוי ביומי דמר רב פלטו, ומר רב אחי ומר רב מתתי' גאונים נ"ע, וידעינן דוכתי' דחד חד ומושב דילי' והרבה משיחותיהן, וימא יומא מן פרוקי' היכא הוה יתיב ומה דרש ומה איתמר במתיבתי', ואיח' מידאני ושמועות דקימן בליבנא כמאן דחזיני' ושמעינהי, ואלו העדונו עלינו את השמים זאת הארץ דהכא מר צמח גאון דרש כן הוה אפשר, אוף הכין ר' דוסא כיון דהאריך שנים הוה ידע מאי דחליף בימי טפי מן מאן דלא חזי הני סבא דחזינהו ר' דוסא, וליכא קושיא בהא מילתא, שערי תשובה איי הים צ"ו ע"ב, ותשובות גאוני מזרח ומערב סי' ק"מ, אמנם בירושלמי יבמות שם פ"א מצינו דאמר ר' דוסא תלין שני עיני דניחמי לחכמי ישראל כו' ראה את ר' לעזר בן עזרי' וקרא עליו גער הייתי גם זקנתי מכירו אני שהוא עשידי לעזרא ועינאי דמיין לדידיה. —

לכו חזו

שעלידי זרעו של יוחאי, שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על ידו לא תשתכח התורה מישראל. כי סופי תבות של זה הפסוק: כי לא תשכח מפי זרעו – הם אותיות יוחאי. וזה שמרמו ומגלה הפסוק, כי לא תשכח מפי זרעו – מפי זרעו דייקא, היינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרומז ונסתר בזה הפסוק, שהוא התנא יוחאי, כי עלידי זרעו של יוחאי שמרמוז בזה הפסוק בסופי תיבות כנ"ל, שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על ידו לא תשכח התורה, כי בזה דא יפקון מן גלותא כנ"ל:

ודע שסוד רבי שמעון בעצמו הוא מרומז בפסוק אחר. כי דע, כי התנא הקדוש רבי שמעון הוא בחינת ^{התורה} (דניאל ד): עיר וקדיש מן שמיא נחית – ראשייתיות שמעון וכו':

לכו חזו מפעלות ה', התגלות נפלא מסוד גדולת התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי ז"ל:

רבי שמעון בן יוחאי הכטיח שלא תשתכח תורה מישראל על ידו, כמובא בדברי רבותינו זכרונם לברכה (שבת קלא:): כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה אמרו: עתידה תורה שתשתכח מישראל. ואמר רבי שמעון בן יוחאי שלא תשתכח, שנאמר (דברים לא): כי לא תשכח מפי זרעו. וכמבואר בזוהר (נשא קכד:): בהאי חבורא דאיהו ספר תזוהר יפקון ביה מן גלותא.

ועתה בוא וראה והבן נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה, כי על כן סמך רבי שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו", כי באמת בזה הפסוק בעצמו מרומז ונסתר סוד הזה,